

Naturskyddsföreningen
Huddinge

YTTRANDE

2024-05-05

Till
Huddinge kommun
Plansektionen
141 85 HUDDINGE

Ert dnr KS-2020/1722

plan@huddinge.se

Detaljplan för Hängbjörken 1-7, Asken 1 och 4 samt del av Hörningsnäs 1:1 m fl inom kommundelen Sjödalen

Naturskyddsföreningen Huddinge har lämnats tillfälle att lämna synpunkter på ovan nämnt förslag. Samråd i detta ärende genomfördes under tiden 24 maj – 6 augusti 2021. Det framgår av samrådsredogörelsen att Naturskyddsföreningen Huddinge då inte ingick bland remissinstanserna, varför det nu är första gången vi granskat detta förslag.

Våra utgångspunkter

Naturskyddsföreningens strävan i alla sammanhang är att slå vakt om vår natur och vår miljö. Vi arbetar långsiktigt med grund i vetenskap och fakta mot alla former av natur- och miljöförstöring samt mot negativ påverkan på vårt klimat.

Planförslaget

Remissmaterialet är (som alltid numera) omfattande. Vi har valt att nedan citera bl a de avsnitt som innehåller de egenskaper hos förslaget som vi i första hand vill bevaka.

(Ur planbeskrivningen sid 4 sammanfattning)

”Detaljplanen syftar till att möjliggöra för omvandling av befintliga villafastigheter till flerbostadshus och en förskola med tillhörande gård. Förslaget innehåller sammanlagt 275 lägenheter och en förskola för cirka 80–100 barn med tillhörande förskolegård på minst 2000 kvadratmeter. Bebyggelsen ska anpassas efter platsens förutsättningar främst avseende områdets topografi och ska komplettera den befintliga bebyggelsen i omgivningen med samtida arkitektur.

Vidare ska detaljplanen bidra till ökad trygghet och trivsel samt förstärka kopplingar i närområdet. Detta kommer ske med en utbyggnad av gång- och cykelväg utmed angränsande koloniområde och Apelvägen.

Viktiga frågor i planarbetet är bland annat hantering av dagvatten och skyfall, trafikplanering, gestaltning och barnperspektivet.

Betydande miljöpåverkan enligt 6 kap. 5–8 §§ miljöbalken och bilaga 4 i förordningen om miljökonsekvensbeskrivningar (1998:905) bedöms inte bli en följd av planens genomförande. Därmed bedöms det inte finnas behov av att göra en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. 3 § miljöbalken.”

(Sid 5) *”Planområdet ligger i ett bostadsområde och rymmer idag ett antal friliggande villafastigheter som kommer rivas i och med planens genomförande.*

Bebyggelsen föreslås uppföras i sex flerbostadshus i sex våningar och med parkeringsgarage underbyggt i terräng.”

(Sid 7) ”Bebyggelsen i området utgörs idag av nio villafastigheter där olika tidsepoker och hustyper finns representerade. Fastigheterna är till ytan mellan 1200 och 1700 kvadratmeter och präglas av fristående byggnader med inslag av grönska. Villorna är byggda mellan år 1929 och 1954.

Genom området går idag Hörningsvägen, en smal bilväg som sträcker sig från Apelvägen vidare upp genom planområdet, centralt i området finns en naturbeväxt kulle som upplevs som lummig men privat.”

(Sid 9) ”Den nya bebyggelsen har utformats och placerats för att ta vara på platsens nuvarande karaktäristiska natur- och terrängförhållanden så att den gröna kullen i områdets mitt bevaras och ansluter till de nya gårdarna. I gaturummen planeras för grönska i släppen mellan husen och på delar av förgårdsmarken. Gårdarna ovan garagen planteras med grönska och ger plats för lek och uteplatser.”

(Sid 11) ”Byggnaderna har en geometriskt enkel grundform, med gedigna material och fina detaljer - inspirerad av omgivande äldre lamellhusbebyggelse. En omtyckt bebyggelse som är samtida och modern samtidigt som den också refererar till äldre bostadsarkitektur.”

(Sid 13) ”Byggnaderna ligger i souterräng och bostadsgårdarna är placerade på ett upphöjt gårdsbjälklag ovan garagen. ... Naturkullen i områdets mitt blir gemensam för alla sex husen. Träddungen och befintliga buskage rensas upp från sly och blir en plats för naturlig lek och för att förstärka grannskapet.”

(Sid 14) ”Detaljplanen ger möjlighet att uppföra en förskolegård på minst 2000 kvadratmeter Vilket ger cirka 20–25 kvadratmeter per barn. Planområdet befinner sig inom zon B, vilket är inom 1200 meter från spårbunden kollektivtrafik. Det medför att kraven på dimensionering av förskolans friyta är 30 kvadratmeter per barn och en sammanhängande yta om minst 3000 kvadratmeter enligt Riktlinjer för storlek på friyta vid förskola och skolor, antagen i april 2020.”

(Sid 15) ”Då minimikravet för friyta per barn inte kan tillgodoses inom planen behöver detta kompenseras, helst inom detaljplanen eller i direkt anslutning. Enligt Riktlinjer för storlek på friyta vid förskola och skolor ska förskolan förses med tillgängliga stråk med koppling till naturområde inom 150 meter. Detta mål kan uppnås förutsatt att det befintliga närskogen om 3 hektar som ligger i Kv Aspen, söder om detaljplanen, behålls eller utvecklas som grönområde.

Barnperspektivet är ett viktigt perspektiv i samband med att planen planlägger för ett befintligt stråk som i hög utsträckning används av barn. Stråket utgörs idag av en gångstig på gräs men planeras bli en gång- och cykelväg. Barnen använder stråket såväl på fritiden som under skoltid och förskolevistelse. Stråket är sammanlänkat med gångvägar som leder till större naturområden så som Trehörningen och Sörskogen. Dessa områden är viktiga utflyktsmål.”

(Sid 18-19) ”Koloniområdet nås från Centralvägen och Apelvägen där även en del av ytan används för komposthantering. Denna yta kommer med planförslaget ersättas av förskola och gång- och cykelstråk.”

(Sid 19) ”Planförslaget innebär en förändring av områdets landskapsbild och stadsbild där äldre villatomter ersätts med flerbostadshus. Den föreslagna bebyggelsen är högre än befintlig bebyggelse vilket motiveras av att ett effektivt utnyttjande av marken eftersträvas.

En ny bebyggelse ansluter till den öppna lamellhusbebyggelsens karaktär utmed Hörningsnäsavägen som kontrast till den mer stadsmässiga bebyggelsen i Storängen och bidrar på så sätt till övergången mot den mer småskaliga villabebyggelsen i öst.”

(Sid 22) ”Analyser (Ekologigruppen, 2019) visar att det kommer att finnas en stor brist på parker i Sjödalen i framtiden.

Den nya förskolan har en något mindre förskolegård än vad som, enligt kommunens riktlinjer för förskolegårdar, är önskvärt i denna zon. Landskapets topografi gör att tillgänglighet inte kan uppnås på förskolegårdens alla delar. För de barn som rör sig obehindrat kan landskapets topografi däremot vara av positiv betydelse för deras utveckling då den erbjuder naturliga utmaningar som i andra projekt kan vara svåra att uppnå. I kommunens övriga 5 utvärderingskriterier för lekvärde får gården högsta poäng.”

(Sid 31) ”Bilparkering för bostäder fördelas mellan två garageanläggningar inom planområdet samt på en mindre markparkering. Från Centralvägen nås det större garaget, med omkring 80 bilplatser, och från Apelvägen nås det mindre garaget, med omkring 40 bilplatser. Garagen lokaliseras under bostadsgårdarna. Markparkeringen utformas delvis med genomsläppliga material, anpassas till befintliga träd och kompletteras med planteringar.”

(Sid 33) ”Genom området går en smal bilväg/gångväg (Hörningsnäsavägen) och i mitten ligger en kulle med träd, buskar och annan växtlighet samt ytor med berg i dagen. Villabebyggelsen har stor andel grönyta (trädgårdar) i relation till

bebyggelseyta vid jämförelse med andra intilliggande villaområden. I trädgårdarna finns gräsmattor, rabatter, buskar och träd. Enligt utförd naturvärdesinventering (Friman Ekologikonsult AB) finns det gott om stora träd, skyddande vegetation, bärbuskar och fruktträd omväxlande med mindre öppna gräsytor, vilket är positivt för fågellivet. ”

(Sid 34) ”Totalt sett kommer andelen grönytor minska med föreslagen plan. Grönytor utgör idag cirka 78 procent av planområdets yta, vilket kommer minska till cirka 34 procentgrönytor i framtida situation.

Naturvärden

Området berör inga riksintressen, naturreservat, Natura 2000-områden, biotopskydd eller nyckelbiotoper. Enligt den regionala grönsstrukturen (RUFSS 2050) samt kommunens översiktsplan ingår området inte i någon grön kil eller grön värdekärna och är heller inte del av något utpekade område där gröna samband behöver stärkas.

Inga fynd av hotade eller sällsynta arter för planområdet har rapporterats till Artportalen. För tidsperioden 2000–2020 har tre fynd rapporterats i eller i närheten av inventeringsområdet; föränderlig höstmal (*Ypsolopha ustella*), trädgårdsväxten vanlig stornunneört (*Corydalis solida* subsp. *Solida*) och gyttrad taggsvamp (*Hericium cirrhatum*). Dessa arter är ganska ovanliga, men inte rödlistade.

Enligt kommunens spridningsanalys berörs planområdet inte direkt av spridningskorridorer eller spridningslänkar för vare sig brun guldbagge, nyttoinsekter, tofsmes eller vanlig padda. Däremot är det markerat som kärnområde och livsmiljö (östra delen) för nyttoinsekter, samt kärnområde (sydvästra delen) för vanlig padda. En spridningslänk för brun guldbagge och vanlig padda löper över Centralvägen mot koloniområdet. Denna spridningslänk ligger dock öster om aktuellt planområde och kommer troligen inte att påverkas. Planförslaget bedöms inte heller påverka kärnområden för nyttoinsekter och vanlig padda i nämnvärd utsträckning.

Utförd naturvärdesinventering (NVI) har utvärderat vilka områden som är möjliga att bevara, och dessutom bedömt vilka träd som har ett värde för det lokala djurlivet och för de boendes och förskolebarnens trivsel. Naturvärdena i området bedömdes inte vara så höga. Ett undantag är en stor ek med en stamdiameter på drygt 80 cm (nr 23 i figur nedan). Eken har ett påtagligt naturvärde, klass tre i en fyrgradig skala där klass ett är det högsta värdet. Stora och grova ekar är särskilt viktiga för biologisk mångfald, då många arter av insekter, mossor, svampar, lavar mm är beroende av dessa. Ekens placering i förhållande till planförslaget innebär dock att den inte kommer att kunna bevaras och det föreslås därför att stammen läggs i soligt läge som en faunadepå antingen inom planområdet eller i ett närbeläget naturreservat.

Trädgårdsmiljöerna har inte så högt naturvärde, dock har nästan all grönska ett värde för den lokala faunan, för sina ekosystemtjänster och för närboendes trivsel.

Planförslaget kommer att innebära en viss negativ inverkan på den biologiska mångfalden med anledning av den växtlighet som försvinner. Sammanfattningsvis innebär planen dock ingen betydande miljöpåverkan på naturvärden. ”

(Sid 36) ”Ekosystemtjänster och ekologisk kompensation

I dagsläget bidrar vegetationen inom planområdet till reglerande ekosystemtjänster som vattenrening (dagvatten silas genom marken), koldioxidupptag (samt kolsänka i träden), lägre lokaltemperatur, pollinering (de blommande växterna inom planområdet gynnar pollinatörer) och att hålla skadeinsekter i schack med hjälp av de insekter och fåglar som trivs i området.

Den befintliga vegetationen bidrar även med kulturella ekosystemtjänster i form av de estetiska värden som erhålls både till de befintliga villaägarna samt till förbipasserande.

Stödande ekosystemtjänster inom befintligt planområde utgörs av biologisk mångfald genom att erbjuda livsmiljöer för bland annat fåglar, insekter och olika träd och växtarter (främst trädgårdarter), ekologiskt samspel, naturliga kretslopp för vatten, kol och näringsämnen, samt jordmänsbildning.

De försörjande ekosystemtjänsterna består av de bär, frukter och andra grödor som odlas i villaträdgårdarna. Dessa kommer främst till nytta för de privata villaägarna.

Planförslaget är anpassat för att bevara områdets topografi, samt syftar till att bevara den grönyta som ligger högt belägen centralt i planområdet. Utöver detta har en trädinventering utförts i syfte att se över vilka träd som är skyddsvärda eller kan bidra positivt till den framtida bebyggelsen. Ett stort antal träd i den centrala grönytan, samt i det område som kommer att utgöra den framtida förskolegården, kommer att bevaras.

Som kompensationsåtgärd för borttagande av eken med påtagligt naturvärde ska trädstammen placeras ut som faunadepå i ett närbeläget naturreservat, kring vilket planering med kommunens naturvård pågår. Även andra större träd som måste avverkas skulle kunna bli aktuella som faunadepåer, antingen i naturreservat eller inom planområdet.

Inom de planerade bostadsgårdarna kommer nyplantering av vegetation att ske, med fokus på trädgårdskaraktär med mindre blommande träd, häckar, prydnadsbuskar och odlingslådor. Detta ska på sikt kunna återskapa en del av de värden och ekosystemtjänster som de befintliga villaträdgårdarna erbjuder idag.

Fördröjning och rening av dagvatten kommer att ske i gräsbeklädda krossdiken, växtbäddar, skelettjord och genom infiltration i grönytor, exempelvis inom förskolegården.”

(Sid 43) *”Klimatpåverkan/Utsläpp av växthusgaser*

Planförslaget innebär en mindre ökning av trafikmängd då det medför fler boenden i området, samt att transporter och trafik till och från förskolan tillkommer. Enligt utförd trafikutredning (Ramboll) kommer planförslaget medföra cirka 160 fordonsrörelser dagligen från bostäder och verksamheter inom planområdet jämfört med dagens cirka 70. Trafikökningen medför en marginell ökning av koldioxidutsläpp.”

(Sid 52) *”Översiktsplan*

Enligt Huddinge kommuns i översiktsplan 2030 är området markerat som ett primärt förtättnings- och utbyggnadsområde och runt omkring området kommer det tillkomma kommunal service, bland annat en ny grundskola, en förskola och en fullstor bollplan.

Några av de mål projektet förväntas uppfylla som lyfts fram i översiktsplanen är att Huddinge Centrum ska förtätas i kollektivtrafiknära lägen.”

(Sid 54) *”Kommunen gör den sammanvägda bedömningen att planen inte bedöms kunna ge upphov till betydande miljöpåverkan (som avses i miljöbalkens 6 kap, med beaktande av miljöbedömningsförordningen 2§). En strategisk miljöbedömning, enligt 6 kap 3§ MB och 4 kap 34§ PBL behöver därför inte upprättas för planen. Samråd angående miljöbedömning har hållits med Länsstyrelsen, som instämmer i kommunens bedömning.”*

(Ur naturinventeringen sid 2)

”Naturvärdena är inte så höga i området. Ett undantag är den stora eken på Centralvägen 14. ... Eken visade sig dock stå inom det område där ett garage planeras. Om eken inte kan sparas föreslås att stammen läggs i soligt läge som en faunadepå.”

(Sid 3) *”Som jätteekar räknas de som har en diameter på minst 80 cm om de står utanför ett ekområde och minst 100 cm om de står inne i ett ekområde.”*

(Sid 6) *”Stammen är 80 cm i diameter och trädet ser friskt och vitalt ut. Stora och grova ekar är särskilt viktiga för biologisk mångfald då många andra arter av insekter, mossor, svampar, lavar mm är beroende av dem. Denna ek har därför ett påtagligt naturvärde, klass tre i en fyrgradig skala, där klass ett är det högsta värdet. Nertill omges eken av buskar, sly och unga lövträd men merparten av kronan är betydligt högre och skuggas ännu inte”*

Våra synpunkter

Vi vill kommentera *”Den nya bebyggelsen har utformats och placerats för att ta vara på platsens nuvarande karaktäristiska natur- och terrängförhållanden... Gårdarna ovan garagen planteras med grönska och ger plats för lek och uteplatser”* Då utrymmet mellan de nya huskropparna till större delen kommer att bestå av terrassbjälklag ovanpå garage kommer växtligheten att bli ganska begränsad. Några större träd blir det knappast tal om.

Synpunkt på *”Då minimikravet för friyta per barn inte kan tillgodoses inom planen behöver detta kompenseras, helst inom detaljplanen eller i direkt anslutning.”* Vi tycker det är beklagligt att man redan som en förutsättning tummar på minimikravet för friyta till förskolan. Kraven på friyta är knappast några fluffiga önskemål utan grundar sig på erfarenheter och forskning. När man som i detta fall har fria händer att utforma planen enligt gällande riktlinjer bör dessa uppfyllas. När gäller annars beslutade riktlinjer?

Mer friyta betyder sannolikt en lägre exploatering, vilket vi också av andra skäl tycker vore rimligt. T ex framhålls *”En ny bebyggelse ansluter till den öppna lamellhusbebyggelsens karaktär utmed Hörningsnäs vägen”*. Men denna anslutande bebyggelse av lamellhus från 50-talet är tre våningar hög, inte sex som de nu föreslagna. Även *”som kontrast till den mer stadsmässiga bebyggelsen i Storängen, som ju är ca sex våningar hög, skulle t ex ca fyra våningar kunna vara en mer lagom hushöjd.*

Vi kan känna sympati för en förtätning ”i kollektivtrafiknära lägen” och noterar att ”Den föreslagna bebyggelsen är högre än befintlig bebyggelse vilket motiveras av att ett effektivt utnyttjande av marken eftersträvas.” Men detta effektiva utnyttjande måste inte betyda ett ständigt maximerande, där man tänjer på och överskrider gränser. Det för hela samhället goda lagom bör rimligen vara vägledande.

Även andra effekter av förslaget skulle må väl av en lägre exploatering inte minst som reaktion på ”Grönytor utgör idag cirka 78 procent av planområdets yta, vilket kommer minska till cirka 34 procentgrönytor”. Det är mycket angeläget att andelen grönytor ökar.

Minst lika viktigt är ”Enligt utförd trafikutredning (Ramboll) kommer planförslaget medföra cirka 160 fordonsrörelser dagligen från bostäder och verksamheter inom planområdet jämfört med dagens cirka 70. Trafikökningen medför en marginell ökning av koldioxidutsläpp.” Med det katastrofala läge vi befinner oss i när det gäller klimatförändringarna är inga som helst ökning, marginella eller ej, godtagbara! ALLA våra utsläpp måste minska, undantag kan ej medges.

Ytterligare en synpunkt, nu utifrån det viktiga barnperspektivet, gäller det planerade gång- och cykelstråket mellan planområdet och koloniområdet. ”Stråket utgörs idag av en gångstig på gräs men planeras bli en gång- och cykelväg.” Som en glädjande början på den nödvändiga omställningen gäller att fler människor nu cyklar. Men vi är många som noterat att cyklisterna ofta har mycket hög fart och att planeringen måste börja ta hänsyn till detta. Det betyder att gång- och cykelvägar framöver måste utformas med en ny medvetenhet om hastigheter och sårbarheter. Ibland kan krävas uppdelningar och fysiska barriärer.

Vår starkaste invändning gäller dock den stora eken och planbeskrivningens slutsats: ”Ekens placering i förhållande till planförslaget innebär dock att den inte kommer att kunna bevaras” Om kommunens självpåtagna krav på effektivitet minskar kan naturligtvis ekens placering vara en av den nya bebyggelsens grundläggande förutsättningar. (Jämför ekarna intill Aula Magna i Frescati!) Naturskyddsföreningen Huddinge kräver att alla ansträngningar görs för att eken ska kunna stå kvar. Den har stått där i kanske 200 år och har större rätt till platsen än en bit av ett underbyggt garage. Om vi hade en fungerande lagstiftning kring naturens rättigheter borde detta vara självklart. Att fälla eken vore ett oförlåtligt misstag!

Vi vill sammanfattningsvis påminna om vår fasta övertygelse att i all långsiktig samhällsbyggnad måste alltid barns behov och naturens roll prioriteras.

När det gäller ny detaljplan för Hängbjörken 1-7 m fl måste detta synsätt rimligen resultera i lägre exploateringsgrad än i föreliggande förslag. Vi ser fram mot en insiktsfull bearbetning.

/Styrelsen
Naturskyddsföreningen Huddinge